

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Mikołaj Pawlak

Warszawa, 08 października 2020 roku

ZSS.422.11.2020.KK

**Pani
Marlena Małąg
Minister Rodziny i Polityki Społecznej**

chciałbym zasygnalizować Pani Minister problem rodziców i opiekunów osób z niepełnosprawnością, którzy wyłączeni są z możliwości prawa do świadczenia pielęgnacyjnego z uwagi na ustalone prawo do emerytury, renty, renty rodzinnej z tytułu śmierci małżonka przyznanej w przypadku zbiegu prawa do renty rodzinnej i innego świadczenia emerytalno-rentowego, renty socjalnej, zasiłku stałego, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego lub rodzicielskiego świadczenia uzupełniającego; o którym mowa w ustawie z 31 stycznia 2019 r, o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym nawet w przypadku, gdy pobierane przez nich świadczenia są znacznie niższe.

W art. 17 ust. 5 pkt 1 lit. a ustawy o świadczeniach rodzinnych¹ (dalej: u.o.ś.r.) ustawodawca postanowił, że świadczenie pielęgnacyjne nie przysługuje, jeżeli osoba sprawująca opiekę ma ustalone prawo do emerytury, renty, renty rodzinnej z tytułu śmierci małżonka przyznanej przypadku zbiegu prawa do renty rodzinnej i innego świadczenia emerytalno-rentowego, renty socjalnej, zasiłku stałego, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego lub rodzicielskiego świadczenia uzupełniającego o którym mowa w ustawie o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym.²

Przykładowo w sprawie zgłoszonej w tym roku do Biura Rzecznika Praw Dziecka³ matce małoletniej dziewczynki posiadającej orzeczenie o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku

¹ ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 111 z późn. zm.)

² ustawa z dnia 31 stycznia 2019 r. o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym (Dz. U. poz. 303 z późn. zm.)

³ ZSS.441.686.2020.KK

ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji odmówiono przyznania świadczenia z uwagi na uprawnienie matki do renty socjalnej.

Z przedłożonych w tej sprawie dokumentów wynika, że matka małoletniej w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności zaliczona została do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności oraz uznana została za zdolną do wykonywania zatrudnienia na stanowisku pracy przystosowanym odpowiednio do potrzeb i możliwości wynikających z rodzaju posiadanej niepełnosprawności (...). W decyzji z 1 marca 2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych dokonał podwyższenia przysługującej matce małoletniej renty socjalnej do kwoty 1200 zł; wysokość świadczenia do wypłaty wynosi 1025 zł.

Powyższe oznacza, że matka małoletniej pobiera znacząco niższe świadczenie niż obecnie obowiązująca kwota świadczenia pielęgnacyjnego. Zróznicowanie sytuacji opiekunów, którzy zrezygnowali z pracy zarobkowej bądź jej nie podejmują ze względu na konieczność sprawowania opieki nad niepełnosprawnym dzieckiem, oraz sytuacji opiekunów, którzy co prawda posiadają ustalone prawo do innego świadczenia w niższej wysokości, ale również nie podejmują dodatkowego zatrudnienia z uwagi na opiekę nad chorym dzieckiem, nie znajduje w chwili obecnej uzasadnienia.

Ustawodawca, uchwalając w 2003 r. ustawę o świadczeniach rodzinnych, wyłączył możliwość przyznania świadczenia pielęgnacyjnego opiekunom, którzy mają prawo do pobierania świadczeń emerytalno-rentowych oraz określił wysokość świadczenia pielęgnacyjnego na 420 zł miesięcznie i była to kwota niższa niż ówczesna wysokość najniższej emerytury i innych świadczeń wyłączających prawo do świadczenia pielęgnacyjnego.

Taka relacja utrzymywała się aż do 1 maja 2014 r. kiedy to świadczenie pielęgnacyjne wzrosło do 800 zł i stało się nieznacznie wyższe od najniższej emerytury czy renty socjalnej, a następnie było waloryzowane i obecnie jest już niemal dwukrotnie wyższe od najniższych emerytur czy rent. Następnie w 2015 r. świadczenie wynosiło - 1200 zł, w 2016 r. - 1300 zł, w 2017 r. - 1406 zł, w 2018 r. - 1477 zł, w 2019 r. - 1583 zł, a od stycznia 2020 r. wynosi 1830 zł.

Niewątpliwie intencją ustawodawcy wprowadzającego wyłączenie od otrzymywania świadczenia z uwagi na inne ustalone uprawnienie było założenie, aby uprawniony opiekun nie pobierał świadczenia pielęgnacyjnego w sytuacji, gdy otrzymuje świadczenie wyższe.

Jednak przepis art. 17 ust. 5 pkt 1 lit. a u.o.ś.r. w obecnych realiach pozbawia w całości świadczenia pielęgnacyjnego także opiekuna otrzymującego świadczenie znacznie niższe.

W dniu 26 czerwca 2019 r. Trybunał Konstytucyjny wydał wyrok w sprawie o sygn. akt SK 2/17, na mocy którego art. 17 ust. 5 pkt 1 lit. a u.o.ś.r. w zakresie, w jakim stanowi, że świadczenie pielęgnacyjne nie przysługuje, jeżeli osoba sprawująca opiekę ma ustalone prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy, uznany został za niezgodny z art. 71 ust. 1 zdanie drugie w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. W świetle powyższego wyroku Trybunału jak również innych poruszonych w niniejszym wystąpieniu świadczeń konieczne jest podjęcie działań na rzecz kompleksowego uregulowania prawa do świadczenia pielęgnacyjnego opiekunów osób z niepełnosprawnością uprawnionych do świadczeń emerytalno-rentowych.

Wskazania wymaga, że rodziny z dzieckiem lub dziećmi z niepełnosprawnością otoczone powinny być szczególnym wsparciem i pomocą. W obecnej sytuacji rozłączność możliwości pobierania świadczeń dotyczy świadczeń znacząco różniących się od siebie wysokością z jednoczesnym brakiem możliwości wyboru korzystniejszego świadczenia. Mając na uwadze zasadę niekumulacji świadczeń, w mojej ocenie realizacją zasad mających jednocześnie oparcie w art. 71 ust. 1 zdanie drugie Konstytucji RP w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP mogłoby być pomniejszenie wypłacanego świadczenia pielęgnacyjnego o wartość pobieranego przez opiekuna świadczenia.

Mając na uwadze powyższe, stosownie do art. 11 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 141), zwracam się do Pani Minister z prośbą o analizę problemu oraz podjęcie inicjatywy na rzecz zmiany przepisu – art. 17 ustawy o świadczeniach rodzinnych.

Łopusz uszczególnić

RZECZNIK PRAW DZIECKA
Mikolaj Pawlak
Mikolaj Pawlak